

Eğitimin Sorunu Neo-liberalizm

Bugün bütün dünyanın başı neo-liberalizm belası ile dertte. Sermaye bütün alanlara olduğu gibi eğitim alanını da kuşatma altına almış durumda. Eğitimin sorunlarını tek tek incelemeden önce, soruna temel teşkil eden fikir üzerinde durmak gerekir. Bugün kamusal alan piyasaya açılarak yok ediliyor, bu süreç bütün dünyada bir biçimde işletilmeye çalışılıyor. Toplumsal alanların birer piyasa etkinliği olarak yeniden kurulduğu ve bu mantık üzerinden düzenlemelerin yapıldığı bir süreç işletilmektedir. Bunun neticesinde de eğitim kamusal alanın parçası olmaktan çıkarak, piyasanın içerisine çekiliyor. Sermayenin daha fazla kar etme güdüsü üzerinden, bütün hizmetlerin serbestleşmesi öngörülüyor. Bunun içinde özelleştirmeler yoluyla kamusal hizmet anlayışının terk edildiği, kamusal alanların verimli birer kazanç kapısı olarak görüldüğü ve işleyişin piyasanın kurallarına bırakıldığı bir süreç yaşanmaktadır.

Bu temel tercih kuşkusuz eğitime ilişkin bütün kararları da etkilemektedir. Eğitime bütçeden ayrılan payın düşük olması uzun yıllardır eğitimin temel sorunlarından birisi olmuştur. Bu pay gün geçtikçe düşürülüyor, eğitim kurumları kendi ihtiyaçlarını karşılama deniyor. Eğitimin maliyetinin öğren-

cilerden ve velilerden karşılanma, kayıtlarda harç parası alınması bu mantığın sonucudur. Toplumsal yarar ve eşitlik gibi ilkelerin yerini kar-zarar esasına dayalı liberal düzenlemelere bıraktığı böylesi bir durumun sonucu olarak da, eğitim eşitsizliklerin ortadan kalkmasına hizmet eden işlevinden, eşitsizliği derinleştiren ve değişmez kılan bir etkinliğe dönüşmeye başlamıştır. Kamusal hizmetin temel niteliği kar-zarar hesabı yapması değil, halkın ihtiyaçlarını dikkate alması, bütün yurttaşlara eşit, parasız, nitelikli hizmet sağlamasıdır.

Eğitimin Piyasalaşmasının Anlamı

Eğitimin piyasalaşmasının en görünür yüzü, özel okul ve dersane sisteminin eğitimin temel kurumları haline gelmesidir. Bu piyasalaşmanın görünür yüzü olmakla birlikte, piyasalaşmadan bahsetirken bütün ilişkileri etki altına alan onun mantığından da bahsetmek gerekir. Örneğin derslerden bir örnekle başlayalım, matematik problemlerinde şöyle sorulara hepimiz alışkınızdır, 'Ahmet'in 5000 YTL'si var bu parasının üçte birini arkadaşına borç verdi, kalan kısmının yüzde 50'si ile pazardan alışveriş yaptı, Ahmet'in kaç lirası kaldı'. Belki de hiçbirimizin yadigarı olmayacağı bu cümlede gizli olan,

piyasa ilişkilerinin günlük yaşama ilâştırılmasıdır. Bu mantıkla hayatın bütün alanları kar-zarar hesabına göre düzenlenir. Artık üniversiteler öğrenci maliyeti hesaplarını, onların eğitimleri sonucunda ömür boyu elde edecekleri para çıktısı üzerinden yapıyor. Örneğin, öğretmenlik okuyan bir öğrencinin maliyet hesabına, mezun olduktan sonra kazanma olasılığı olan para da ekleniyor. Eğitimden öğrencinin çıkar elde ettiği düşüncesi ile bu çıkardan kendi payına düşeni almanın hesabını yapıyor eğitim kurumları.

Piyasalaşmanın görünen yüzünün anlamına dönersek, özel okul ve dersaneler eşitsizlikleri yeniden üretir ve sürekli hale getirir. Eğitimin bireylere kazanç sağlayan bir durum olduğu ve bunun da karşılığının ödenmesi düşüncesinde ifadesini bulan liberal iddialarla özel eğitim kurumlarının önü açılarak kamu kaynaklarının kısıtlanmasına gidilmeye başlanmıştır. Toplumsal eşitsizliğin bu denli yüksek olduğu ülkemizde, herkesin eşit eğitim imkanından yararlanamamasının anlamı, yoksulların, emekçi çocuklarının sisteme dahil olma alanlarının yok olması ve dışlanmasıdır. Toplumda yaşanmaya başlayan ayrışma, eğitimdeki adaletsizlikle perçinlenmektedir. Bir kısım üniversiteler önemli iş imkanları sun-

maktadır ve bu kurumlar sistem tarafından da önemsenmektedir. Bu üniversitelere girmek için kamu eğitimi almak yetmez, özel ders, dersane şarttır. Bunu dışında özel üniversiteler kamu üniversitelerinin önüne geçmiştir, buralarda okumanın bedeli de yıllık binlerce dolar demektir. İşte bu ortamda kamu eğitim kurumları işlevsizleşmekte, işsiz üretmektedir.

Eğitimin Başı AKP ile Belada

Müfredatın belirlenmesi, eğitim finansmanı, örgütsel değişiklikler, öğretmenlerin istihdamı ve yetiştirilmesi gibi eğitim açısından önemli pek çok konuda yaratılan farklılıklarda, küreselleşmenin Türkiye'deki etkilerine paralel yönelimlere uygun adımların atılmaya başlandığı sürecin takipçiliği bugün AKP tarafından devam ettirilmektedir. AKP neo-liberal programa verdiği hız oranında kadrolaşmaya da hız vererek eğitimi kuşatma altına alıyor. Kadrolaşma Türkiye'de yeni bir sorun değil, ancak AKP döneminde gerici-ırkçı kadrolaşmaya hız verildiğini de söylemek gerek. AKP, toplumsal hayatı bir bütün olarak muhafazakarlaştırıyor. Geçmiş dönemdeki kadrolaşmaların ötesinde bu dönemdeki kadrolaşmaya ayrıca bu toplumun muhafazakarlaştı-

rilmasının bir parçası olarak değerlendirmek gerek. Eğitim kurumları burada kilit önemdedir, çünkü buralar insanların düşünsel yapısının şekillenmeye başladığı en etkili alandır. AKP'nin kadrolaşmasına bu açıdan bakılmalı ve bir bütün olarak bunun karşısında, demokratik-laik bir toplumsal yapının geliştirilmesi için mücadele edilmelidir.

AKP bin bir türlü hukuksuzluğa, yönetmelik değişikliğine başvurarak kadrolaşmanın önünü açmaya çalışıyor. Önümüzdeki dönemde de eğitimin temel sorunlarından birisi kadrolaşma ve AKP'nin hukuk tanımaz uygulamaları olacaktır.

Eğitimin Nitelik Sorunu

Eğitim ülkemizde maalesef bilimsel bir alan olarak değerlendirilmiyor. Bir sınıf, öğrenci ve öğretmenden ibaret görülen eğitim bu bakış açısıyla vasatın üzerine çıkamıyor. Her dönem aynı sorun gündeme getirilir, bir çok okulda sınıflar kalabalık ve araç gereç yetersizdir. Öğretmen açığı devam etmektedir, birçok derse branş dışı öğretmen girmektedir. Bunların çözümü eğitimin bilimsel bir anlayışla ele alınması ile mümkün olabilir, AKP ise bilimden çok 'ulemaya' önem veren bir anlayışa sahip olduğundan çözümü onlardan beklenemez.

AKP sorunları çözmek bir yana daha da derinleştiriyor. Örneğin birkaç önce gazetelerin manşetlerinde 'araç-gereç ihalelerindeki yolsuzluğa' ilişkin haberler yer aldı. AKP bunların üzerine bir yasal kılıf uydurarak, yolsuzluğu yasal hale getirmek için yasal düzenleme yoluna gitti. Buna göre artık araç-gereç alımlarında merkezi denetim yapılmayacak. Bunun anlamı bütün açıklığı ile zaten ortadadır.

Bunların yanı sıra her

Çözüm Bilimsel-Demokratik Eğitim Anlayışında

yeni eğitim öğretim dönemine sorun yumağıyla başlayan eğitim emekçilerinin durumlarının iyileştirilmesine yönelik her hangi bir adım atıldığını söylemek mümkün değildir. belirtmek gerekir ki sermayenin yönelimlerine uygun adımlar atmakta oldukça 'atik' davranan AKP, konu eğitim emekçileri ve eğitimin sorunları olduğunda adeta üç maymunu oynamaktadır. Eğitimin sorunları dediğimizde, önemli başlıklardan bir tanesi de eğitim hizmetinden yararlananlar ve onların karşı karşıya oldukları sıkıntılardır. Burada özellikle altı çizilmesi gereken öğrenci velilerinin yaşamakta olduğu ekonomik sıkıntılardır. Anayasa'da da ifadesini bulmuş olan eğitimin parasız olma ilkesine karşın, eğitim sürecinin ticarileşmesine paralel olarak öğrenci ve veliyi müşteri olarak gören anlayış pek çok başlık altında velilere mali külfet getirmektedir. Öğrencilerin ilk kayıt günlerinden başlayarak veliler okullara "zorunlu bağış" yapmaktadır. Bunlar eğitime

katkı payı, kayıt, karne, diploma, koruma demeği, dergi, servis, yardımcı kitap, spor kolu, tiyatro, temsil, fotoğraf, teşekkür, takdir, forma, arma, temizlik malzemesi, boya-tamirat, perde-masa örtüsü, cam, fotokopi-sınav, tebeşir, sınıf köşesi, Kızılay, tören kıyafeti, gezi, elektrik-su-yakıt-telefon, bilgisayar, hizmetli, sözleşmeli personel, vakıf, yetiştirme kursu başlıklarını kapsamaktadır.

Belirtilmesi gereken bir başka nokta da, bir yandan sermayenin yönelimleri doğrultusunda eğitime ayrılan kaynaklar kısılrken öte yandan yoksul öğrencilere yardım etme popülist söylemiyle özel okullara maddi kaynak aktarılması esasına dayanan 'özel okullara öğrenci gönderilmesi' gibi uygulamalarla kamusal eğitimin etkisiz ve işlevsiz hale getirilerek eğitimi niteliğinde de tahribatlara yol açmaktadır.

Çözüm bilimsel-demokratik eğitim anlayışında

Eğitim sisteminde yaşanan sorunlar genel toplumsal sorunlardan ayrı düşünülemez gibi, çözüm de bir bütünlük için de düşünülebilir. Öncelikle bugün kamusal alanın korunması-geliştirilmesi öncelikli görevdir. Eğitim kurumlarının işlevsizleştirilmesinin önüne geçmek, bütün herkes için eşit ve parasız eğitim hakkı talep etmek, piyasacı anlayış karşısında önemli bir direnç noktası oluşturacaktır. Kamusal eğitimden yana geliştirecek bir anlayışla ancak eğitimin nitelik sorununun da üstesinden gelinebilir.

AKP'nin gerici-muhafazakar eğitim anlayışına ve bunun bütün düzeylerdeki yansımalarına karşı, çağdaş-laik-bilimsel-demokratik eğitim anlayışı savunulmalı, kadrolaşma karşısında hukuki mücadele yürütülmelidir. Eğitimin demokratik özgürlükçü ve laik olduğu toplumlarda ancak muhafazakarlığın gericiliğinin yerine demokratik ve özgürlükçü bir toplum yapısı alabilir.

Kamusal eğitimin sorunlarının çözümlenmesi, eğitim herkes için parasız ve nitelikli hale getirilmelidir. Eğitim sisteminin içerik ve nitelik olarak demokratikleşmesi, öğrencilerin ve eğitim emekçilerinin eğitim katılımı sağlanmalıdır. Kadrolaşma politikalarına son verilmelidir. eğitime bütçede yeterli kaynak aktarılmalıdır. Eğitim emekçilerinin koşulları insan onuruna yaraşır koşullara yükseltilmelidir.

Eğitimin ve eğitim emekçilerinin sorunlarına karşı fiili meşru mücadele anlayışla hareket eden Eğitim Sen uzun yıllardır, bilimsel-laik-parasız eğitim mücadelesini demokratik toplum, eşit ve özgür bir Türkiye mücadelesi ile birleştirerek yürüttü. Önümüzdeki dönemde de sermayenin saldırılarına, toplumun milliyetçi-gerici hezeyan altına bırakılmasına karşı tüm emek ve demokrasi güçleri ile birlikte eşitlik, özgürlük, barış ve demokrasi mücadelesini ısrarla ve inatla sürdürecektir.

OKUL KAYITLARI ZORUNLU BAĞIŞ UYGULAMALARIYLA SÜRDÜRÜLDÜ

Kayıt Paralarının Hiçbir Yasal Dayanağı Yoktur

Bu yıl, velilerden alınan kayıt paralarının önüne geçmek iddiasıyla Ankara, İstanbul, İzmir, Adana ve Eskişehir'de internet üzerinden kayıt sistemi uygulaması yapıldı. İnternette kayıt yaptıran veliler, okullara evraklarını götürdüklerinde, okul yönetimleri tarafından "gönüllü bağış" yapmaları yönünde uyarılmışlardır. Bu ve benzeri nedenlerle her kayıt dönemi, öğrenci velileri için okul yöneticileri tarafından kapalı odalara alınıp bağış adı altında zorla para ödemeye mecbur bırakıldıkları dönemler haline getirilmiştir.

Geçmiş yıllarda olduğu gibi, gerek Milli Eğitim Bakanı'nın gerekse il ve ilçe Milli Eğitim müdürlerinin yaptıkları "kayıt parası kesinlikle alınmayacak"

Okulların Tüm giderleri Devlet Tarafından Karşılmalıdır

açıklamaları bu yıl da önceden dillendirilmeye başlamış, ancak

hemen ardından vatandaşların "gönüllü" bağış yapabileceği

bilgilendirmiştir.

yönünde açıklamalar gelmiştir.

Her kayıt döneminde artık klasikleşmiş bir hal alan okullara kayıtlarda "bağış" adı altında paralar alınması, velileri bezdirmiş ve eğitimden soğutmuştur. Kayıt "haraçları" milyonluk rakamlardan milyarlara ulaşmıştır. Parası olmayan ve para vermek istemeyen velilerin çocuklarının kaydı yapılmak istenmemekte, çeşitli zorluklar çıkarılmaktadır. Bu noktada yetkililerin yaptığı "kayıt parası kesinlikle alınmayacak" açıklamaları tamamen göstermeliktir. Bu hukuk dışı uygulamalar karşısında genel merkezimiz, şubelerimiz ve temsilciliklerimiz eğitimin parasız bir insan hakkı olduğunu, yasal anayasal bir hakkın devredilemeyeceğini velilerle paylaşmış,